НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
ІНСТИТУТ ПРАКТИЧНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА АРТМЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В. о. ректора
_____ Валерій МАРЧЕНКО
«___» _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ

для здобувачів вищої освіти

Галузь знань	**03 «Гуманітарні науки»**
Спеціальність	**032 «Історія та археологія»**
Освітній рівень	**третій (освітньо-науковий)**
Освітня програма	**«Історія української культури»**
Вид дисципліни	**обов'язкова**

Форма навчання	денна/заочна
Навчальний рік	2024/2025
Кількість кредитів ECTS	4/120
Мова викладання, навчання й оцінювання	українська
Форма підсумкового контролю	залік, екзамен

КИЇВ–2024

Розробник:
Сіверс Валерій Анатолійович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри психології та гуманітарних дисциплін

ЗАТВЕРДЖЕНО:
В. о. завідувача кафедри _____ Сергій ЛИТВИН
Протокол № 1 від «30» 08 2024 р.

ПОГОДЖЕНО з гарантом освітньої програми «Історія української культури»
Гарант освітньої програми _____ Сергій ЛИТВИН

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація (опис) навчальної дисципліни (зокрема міждисциплінарні зв'язки).

1. Навчальна дисципліна «Філософія науки» належить до дисциплін обов'язкового вибору, що викладається у 1-2 семестрі для здобувачів ступеня «Доктор філософії» всіх спеціальностей Академії і ґрунтується на знаннях, котрі отримані в результаті засвоєння дисциплін «Філософія», «Історія української державності і культури», «Фундаментальні проблеми культурології», «Методологія культурологічного аналізу», «Культурна антропологія» та інших, відповідно до їх спеціальної підготовки. Формою підсумкового контролю є залік і екзамен.

2. Мета дисципліни – формування у аспірантів цілісного уявлення про характер взаємодії природничо-наукового та соціогуманітарного знання крізь призму філософського бачення та на основі засвоєння досяжних наразі меж гносеологічного пошуку в його актуальній парадигмі та відпрацювання базових навичок професійної діяльності (аналітичної, навчальної, експертної, консультативної, інформаційної, комунікативної, організаційно-методичної) у сфері філософії науки.

3. Завдання : опанувати основними філософсько-теоретичними засадами та навичками абстрактного мислення релевантними сукупності сучасного природничо-наукового і альтернативного, переважно гуманітарного знання та навчитись використовувати отриманні знання в побудові засад теоретичного дискурсу з предмету, навчитись розрізняти й оцінювати характер суперечностей культури і науки та відпрацювати навичку свідомої громадської позиції в запропонованих чи обраних прикладах ситуації особистого вибору.

4. Компетентності, яких набуває аспірант при вивченні дисципліни відповідно до освітньої програми**:**

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність до цілісного викладу основних проблем філософії на рівні об'єктивного, ідеологічно незаангажованого сучасного бачення.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК2. Детальні знання про цивілізаційний та соціокультурний виміри глобалізаційних процесів.

СК4. Здатність визначати, осмислювати і адаптувати інноваційні історико-культурологічні знання до вітчизняної реальності.

СК9. Здатність брати участь у наукових дискусіях на міжнародному рівні, відстоювати свою власну позицію.

5. Програмні результати навчання:

ПРН2. *Знання та розуміння* теорії та методології системного аналізу, *знання та розуміння* етапів реалізації системного підходу при дослідженні історичних процесів та явищ, *вміння та навички* використовувати методологію системного аналізу в історичній науці.

ПРН6. *Вміння та навички* критично сприймати та аналізувати думки й ідеї

інших вчених, шукати власні шляхи вирішення проблеми, здійснювати критичний аналіз власних матеріалів.

ПРН10. *Вміння та навички* здійснювати ретроспективний аналіз наукового доробку у напрямі дослідження історико-культурної спадщини й соціокультурних процесів та закономірностей.

ПРН13. *Вміння та навички* публічно представляти, захищати результати дисертаційного дослідження, обговорювати їх і дискутувати з науково-професійною спільнотою, брати участь у критичному діалозі, зацікавити результатами історико-культурологічного дослідження на галузевому, міжгалузевому та регіональному рівнях. *Вміння та навички* використовувати сучасні засоби для візуальної презентації результатів дисертаційного дослідження.

ПРН18 Здатність детально розробляти та переконливо презентувати методично обґрунтовані теорії з проведеного дослідження.

Програма навчальної дисципліни складається з чотирьох модулів:

Модуль 1. Філософія науки в структурі світогляду та пізнання. Початок філософії.

Модуль 2. Міф в історичній трансформації до наукового пізнання. Релігія як історична межа міфологічного та наукового пізнання світу.

Модуль 3. Раціоналізм і суспільство в контексті ідеї цілісності людського існування за доби Модерну.

Модуль 4. Становлення й оприявнення онто-гносеологічної моделі розуміння людини.

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(для денної та заочної форми навчання)

№ з/п	Назва розділу і теми	кількість годин							
		денна форма							
		усього	у тому числі						
			л	с	п	лаб	інд	м.к.	с.р.
	1 семестр								
МОДУЛЬ 1 ФІЛОСОФІЯ НАУКИ В СТРУКТУРІ СВІТОГЛЯДУ ТА ПІЗНАННЯ. ПОЧАТОК ФІЛОСОФІЇ									
1.1.	Структура філософського знання і світогляд. Початок філософії.	14	4						10
1.2.	Біфуркація логосу та біфуркація думки.Платон і Аристотель	14	4						10
1.3.	Модульний контроль	2						2	
	Разом за модуль 1	**30**	**8**					**2**	**20**
МОДУЛЬ 2 МІФ І РЕЛІГІЯ ЯК ІСТОРИЧНІ ФОРМИ ТРАНСГРЕСІЇ ЗНАННЯ									
2.1.	Міф в історичній трансформації до наукового знання	14	4						10
2.2.	Релігія як історична межа міфологічного та наукового пізнання світу	14	4						10
2.3.	Модульний контроль	2						2	
	Разом за модуль 2	**30**	**8**					**2**	**20**
	2 семестр								
МОДУЛЬ 3 РАЦІОНАЛІЗМ І СУСПІЛЬСТВО									
1.1.	Криза раціоналізму як шлях до повноти	14	4						10
1.2.	Суспільство і економіка в нових пізнавальних вимірах в добу Модерну	14	4						10
1.3.	Модульний контроль	2						2	
	Разом за модуль 3	**30**	**8**					**2**	**20**
МОДУЛЬ 4 ІСТИНА І ВОЛЯ У ФІЛОСОФСЬКОМУ ВИМІРІ									
2.1.	Воля як засновок нової моделі розуміння людини	14	4						10
2.2.	Істина на перетині науково-філософського знання	14	4						10
2.3.	Модульний контроль	2						2	
	Разом за 4 модуль	**30**	**8**					**2**	**20**
	Разом з дисципліни	**120**	**32**					**8**	**80**

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1. ФІЛОСОФІЯ НАУКИ В СТРУКТУРІ СВІТОГЛЯДУ ТА ПІЗНАННЯ. ПОЧАТОК ФІЛОСОФІЇ

Тема 1. Структура філософського знання і світогляд. Початок філософії

Анотація до лекції 1.1

Окреслення предмета філософії науки, визначення відмінності гносеологічних підходів науки і філософії. Начерк історичних особливостей і етапів становлення методології двох напрямків пізнання. Початок філософії. Пошук першооснови. Апорії Зенона. Атомізм Демокріта.

План

1. Протилежність наукової та філософської методології та їхня єдність.
2. Історичні пошуки відповідей на проблеми пізнання.
3. Структура філософського знання.
4. Світоглядна функція філософії науки.
5. Міфологічне коріння філософії.
6. Пошук першооснови.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.1

1. Самостійно осмислити визначення філософії науки в тлумаченні наведеної у лекції «астрономічної» метафори.
2. Самостійно дати визначення предметів науки та філософії і запропонувати тлумачення їх обмеженості.
3. Написати есе на тему «Моє розуміння бачення філософії у поглядах Й. Гете, М.Монтеня, К. Ясперса».
4. Охарактеризувати поняття «ніщо» у Парменіда. Чи були спростовані апорії.
5. Чи можна назвати українців філософською нацією, чому?

Література: 1, 12, 13, 14, 19, 28, 29, 33, 37, 38, 39.

Тема 1.2. Біфуркація логосу та біфуркація думки. Платон і Аристотель

Анотація до лекції 1.2.

Софістика-підстави виникнення і практика. Слово як інструмент впливу на свідомість та соціум.. Від Протагора до Сократа. Платон і Аристотель.

План

1. Софістика причини появи та сутність підходу.
2. Сократівський поворот у філософії.
3. Платонівська концепція реальності, теорія пізнання та соціальна філософія.
4. Аристотель – філософ-енциклопедист. Від поняття «універсалії» до «етики».

Завдання для самостійної роботи до теми 1.2

1. Знайдіть приклади софізмів поза текстом та поясніть спосіб іхнього утворення, спираючись на тест лекції.
2. Які українські міфологічні наративи Вам відомі, і чи виявляють вони у своїй структурі та контенті ознаки «філософічності».
3. Чи можете Ви навести докази неможливості мислити ніщо за Парменідом, які зростають з одного логічного ходу думки.
4. Спробуйте просторово уявити образ Платонівської печери і запропонувати його заперечення.

Література: 1, 5, 11, 12, 14, 15, 19, 33, 38, 39.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

Усно зробити розбір основних складових визначення науки, філософії, визначити співвідношення понять наука і філософія. Розкрити смисл поняття філософія науки. Дати характеристику історичним варіантам філософського розуміння першооснови. Вирішення проблеми апорій у Демокріта. Сутність методу Сократа. Теорія ідей Платона. Сутність поняття метафізика у Аристотеля. Відповісти на запитання.

МОДУЛЬ 2. МІФ І РЕЛІГІЯ ЯК ІСТОРИЧНА ФОРМА ТРАНСГРЕСІЇ ЗНАННЯ

Тема 2.1. Міф на рубежі раціональності

Анотація до лекції 2.1.

Суперчливість застосування поняття логосу до предметності міфу. Поняття «неповноти». Опис альтернативних форм пізнання.

План

1. Міф і міфологія як первинна форма усвідомлення існування.
2. Релігія як перетворена форма існування міфу.
3. Альтернативні форми пізнання у царині релігійного усвідомлення світу (містицизм).
4. Філософія як шлях самостійності думки.
5. Аксіологізм.
6. Онтогносеологізм.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.1.

1. Осмислити та обґрунтувати соціальні та ціннісні функції міфу та їхню відмінність.
2. У чому привабливість (сила) релігії?
3. Як пояснити вплив містицизму на свідомість і у чому він полягає?

Література: 1, 2, 3, 11, 12, 9, 11, 15, 19, 23, 24, 38, 39, 40.

Тема 2.2. Релігія як історична межа міфологічного

та наукового сприйняття світу

Анотація до лекції 2.2.

Проекційні властивості міфології. Роль метафори . Суміжність метафори та релігійного світосприйняття. Конциліарний спосіб фіксації істини. Гностицизм.

План

1. Міф як сутність і явище одночасно.
2. Роль міфу в конструюванні реальності. Деконструкція, реконструкція і конструкція.
3. Роль метафори у пізнанні. Метафора в контексті релігійної свідомості
5. Конциліарний спосіб фіксації істини.
4. Гностицизм як альтернативний шлях сприйняття реальності.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.2.

На основі обраного самостійно міфологічного наративу спробуйте розкрити положення, що міф становить сутність і явище одночасно. Розкрийте смисл розглянутої в тексті лекції фрази «Любов це подорож» Обгрунтуйте зв'язок понять істина, волюнтаризм та конциліарна істина. Як змінюється роль Іуди у гностицизмі.

Література: 1, 2, 3, 9, 11, 12, 13, 19, 23, 24, 25, 38, 39, 40.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

Соціальні, онтологічні та психо-аксіологічні функції міфу. Історичні форми альтернативного знання. Сутність метафори. Механізм метафори. Зв'язок метафори з утворенням релігійності. Конциліарна істина. Значущість гностицизму для повноти сприйняття реальності.

МОДУЛЬ 3. РАЦІОНАЛІЗМ І СУСПІЛЬСТВО

Тема 3.1. Криза раціоналізму як шлях до повноти

Анотація до лекції 3.1.

Єдність історичного і логічного в повноті наукової та філософської методології в річищі Декартівського методу. Домінування раціональності та втрата гуманізму. Нове розуміння «кінця історії». Руйнування ідеї моральності.

План

1. Зміна статусу філософії в новий час.
2. Раціоналізм Р. Декарта як фундамент європейського мислення.
3. Передумови та наслідки втрати гуманістичної інтенції як історично ствердженої істини людського існування
4. Блез Паскаль як уособлення альтернативи раціоналізму.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.1.

1. У чому, на ваш погляд, полягає складність або недостеменність декартівського методу**.**

2. Які істини, за Декартом, варто вважати самоочевидними.

3. Спробуйте самостійно сконструювати, а потім знайти і порівняти з оригіналом закінчення фрази Паскаля «Господь створив нас без нас…» і прокоментувати її.

Література: 1, 2, 16, 17, 18, 23, 25, 33, 34, 37, 38, 39, 40.

Тема 3.2. Доробок філософії в науковому осмисленні способу організації суспільства

Анотація до лекції 3.2.

Просвітництво і його актуальний контент. Проблема домінування раціоналістичної парадигми в сфері економіки. Мораль і економіка.

План

1. Світло розуму в ідеях природної свободи Ж.-Ж.Руссо.
2. Значущість принципу розподілу влад у теоретичному доробку Ш.Монтескьє.
3. Сутність просвітництва у ідеї прогресу Робера Тюрго.
4. Суперечність моралі і економіки як проблема Нового часу.
5. «Некласичність» класичної теорії політекономії Адама Сміта.
6. Сучасна проблемність економічної теорії. Д.Канеман, А. Тверскі.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.2.

Як зрозуміти принцип єдності історичного і логічного на прикладі застосування наукової методології та філософського осмислення розгортання людської діяльності. Що А.Сміт вважав мірилом цінності виробленого товару. Спробуйте закінчити фразу Монтеск’є «коли я приїжджаю до нової країни, я не запитую, чи гарні там закони, а …» У чому полягає обмеженість ідеї прогресу, висунута Р.Тюрго, якщо така має місце.

Література: 1, 2, 7, 8, 15, 16, 24, 32, 38, 39, 40.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 3

Визначити основні позиції Декартівської пізнавальної методології. У чому полягає сутність принципу єдності історичного і логічного. У чому полягає принцип розподілу влад і навіщо він потрібен. У чому полягає теорія суспільного договору Дж.Локка. Як у поглядах А.Сміта пов’язані економіка, мораль і пізнання (розум). Які поняття і в якій послідовності А.Сміт проголошував мірилом цінності. Чи може теорія «очікуваної корисності» Канемана бути визнана універсальним законом економіки.

МОДУЛЬ 4. ІСТИНА І ВОЛЯ У ФІЛОСОФСЬКОМУ ВИМІРІ

Тема 4.1. Воля як засновок нової моделі розуміння людини

Анотація до лекції 4.1.

Коперніканський переворот І.Канта у філософії. Пізнання як спосіб організації досвіду та вольовий процес. Воля у філософському доробку А. Шопенгауера та Ф. Ніцше.

План

1. Поняття речі у собі .Аналітичні та синтетичні судження.
2. Проблема душі у І.Канта та зустріч з прекрасним.
3. Основін ідеї філософії Ф.Ніцше у світлі уявлень А.Шопенгауера про волю.
4. Воля у Гегелівській філософській системі.
5. Енергетична основа аналітичної психології К.Г.Юнга.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.1.

Спробуйте сформулювати, виходячи з тексту, сутність поняття «розуміння» та прокоментуйте його (підбір слів для пояснення – мета виконання цього пункту завдання). Який образ ви пов'язуєте з ідеєю Ф.Ніцше про вічне повернення. Як розуміти положення Ф.Ніцше, що воля до влади – це потуга бути.

Література: 1, 2, 20, 21, 22, 33, 34, 39, 40, 41.

Тема 4.2. Істина на перетині філософського та наукового знання

Анотація до лекції 4.2.

Перетин наукової та філософської концепцій реальності у Ейнштейнівській теорії відносності, зміна пізнавальної парадигми на зламі 19-20 століть. Загальна класифікація видів енергії: З.Фрейд і К.Юнг. Роль волі у об'єднавчій концепції енергії. Онтологізм і гносеологізм у пошуках істини. Схоплення поняття «ціннісної енергії».

План

1. Особливості пізнавального руху у постмодерні.
2. Варіанти сучасного розуміння істини.
3. Основні види енергії в онто-гносеологічній моделі розуміння людини.
4. Механізм живлення свідомості ціннісною енергією.
5. Нові координати людського існування.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.2.

Спробуйте осмислити та «схопити» сутність поняття «ціннісна енергія», відтворивши наведені у тексті феноменологічні кроки переживання для зустрічі людини з власною свідомістю. У чому полягає проблема відтворення феноменологічного досвіду, який запропоновано відтворити у згідно означеним у тексті крокам, самостійно. Як ви зрозуміли запропоновану модель нових координат людського існування, чи можете її прийняти або заперечити.

Література: 1, 2, 3, 10, 23, 26, 27, 29, 30, 39, 40, 41.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 4

Які відкриття лягли в основу зміни пізнавальної парадигми на початку 20 сторіччя. Визначте основні варіанти загально філософського розуміння істини. Визначте різницю онтологічного і гносеологічного підходу в розумінні істини. Яку класифікацію видів енергії запропоновано і у чому сутність поняття «ціннісна енергія».

4. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ

(за формами контролю)

1 семестр

№ з/п	Назви виду роботи, способи набуття знань	Бали за 1 заняття	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)
			1 модуль	**2 модуль**
1	Відвідування лекцій та участь в аудиторній роботі	8	8х4=32	8х4=32
2	Участь у семінарських заняттях	-		
3				
4	Модульна контрольна робота	8	1х8=8	1х8=8
	Усього за модуль		**40**	**40**
	Залік	**20**		
	Разом з дисципліни	**40х2+20=100**		

2 семестр

№ з/п	Назви виду роботи, способи набуття знань	Бали за 1 заняття	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)
			3 модуль	**4 модуль**
1	Відвідування лекцій та участь в аудиторній роботі	8	4х8=32	4х8=32
2	Участь у семінарських заняттях			
4	Модульна контрольна робота		1х8=8	1х8=8
	Усього за модуль		**40**	**40**
	Екзамен	**20**		
	Разом з дисципліни	**40х2+20=100**		

5. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ АБО ЗАЛІКУ

1. У чому різниця способів і предмета пізнання філософії та науки?
2. Що потрібно встановити в метафізичному й етичному пізнанні, на думку В.Вундта?
3. Що означає алетейя і як тлумачити смисл цього поняття?
4. Які основні поняття, що йдуть від давньогрецької традиції, використовуються у філософії?
5. Що і як сформулював Фома Аквінській?
6. Що є ознакою мудрості, на думку Монтеня?
7. Що пропонує взяти за основу пізнання Декарт?
8. Що вважає основою філософії Ортега-і -Гассет?
9. Які питання про функцію та значення філософії ставить Б.Рассел?
10. Яка ідея була сформульованою у добу Просвітництва та зазнала кризи у 20-му ст.?
11. Як розумів філософію Енгельс і чому його теза про роль філософії хибна (або ні)?
12. Чим вважав філософію М. Мамардашвілі?
13. Як характеризував філософію М.Шеллер?
14. Що вважав головним у філософії Ясперс?
15. Які напрямки філософського знання?
16. Які питання для філософії визначив Кант?
17. Які три основні проблеми філософії визначив В.Вундт?
18. Що хоче пізнати метафізика?
19. Що хоче пізнати етика?
20. Як розуміти предмет філософії науки?
21. У чому сутність ідеї архе?
22. Яке доведення відсутності НІЩО Парменідом?
23. У чому сутність спроб атомістів перемогти апорії?
24. У чому полягала сутність “сократівського повороту” у давньогрецькій філософії?
25. Наведіть один з софізмів та розкрийте його “хитрість”
26. Що таке знак?
27. Що таке символ?
28. Що таке образ?
29. Що таке ентимема?
30. Які кроки сократівського досягнення істини можна виділити?
31. Яка основна етична позиція Сократа?
32. Що становить основне філософське відкриття Платона?
33. Які форми правління визначає Платон?
34. У чому полягає теорія ідей Платона та як її заперечував Аристотель?
35. У чому полягає проблема 3-ї людини і як її можна вирішити?
36. Що Аристотель розуміє під субстанцією?
37. У чому проблема вчення Аристотеля про універсалії?
38. Сутність етичного вчення Аристотеля?

39. Які історичні форми альтернативності знання можна навести?
40. Що таке метафора?
41. Що таке переживання?
42. Що притаманно людській свідомості і було позначено як покривало майї?
43. У чому виявився конціліарний спосіб досягнення істини?
44. У чому суперечливість застосування поняття воля у пізнанні?
45. Чому існує зло і що є воля в такому розуміння?
46. Визначте радикальну відмінність християнського та гностичного світобачення і, відповідно, пізнання?
47. Які складові раціонального методу пізнання Декарта можна назвати?
48. Які ідеї висунули Дж.Берклі, Д.Юм?
49. Що передбачає принцип конституціоналізму Дж.Локка?
50. Що стверджував Монтескье?
51. Що проголошував у сфері економіки професор Адам Сміт?
52. Що і як, на думку І.Канта, ми пізнаємо ?
53. Спробуйте пояснити різницю між кантівськими поняттями “синтетичні та аналітичні судження”?
54. Як різниться воля у природному та людському світі?
55. Обгрунтуйте підстави суджень смаку.
56. У чому полягає концепція А.Шопенгауера?
57. У чому полягає концепція Ф.Ніцше?
58. У чому полягає концепція Г.Гегеля?
59. Що випливало з теорії А.Ейнштейна?
60. Які ідеї Фрейда?
61. Які ідеї К.Юнга?
62. Як поєднується поняття енергії і волі?
63. Як визначити волю?
64. Які види енергії можна виділити?
65. Який смисл поняття “ціннісна константа”?
66. Яка залежність енергії та ціннісної енергії?
67. Розкрийте сутність двох підходів до істини та спробуйте відтворити їх критику.
68. Яку хибу побудови теорій встановив К.Поппер?
69. У чому полягає принцип фальсифікаціонізму та його слабкість?
70. Як розуміти феноменологію?

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧА

Відповідь студента оцінюється на:

- **Оцінку А (90-100)** – якщо повно та глибоко, розгорнуто, правильно та обґрунтовано викладено матеріал:
  - здобувач виявляє глибокі знання усієї програми навчальної дисципліни;
  - відображає чітке знання термінів, правильно формулює відповідь, робить власні висновки та узагальнення;
  - застосовує теоретичні знання на практиці, робить власні висновки та узагальнення;
  - володіє навичками аналізу культурних практик;
  - розуміє можливості сучасних наукових методів та володіє цими методами на рівні, необхідному для вирішення практичних завдань, що постають при виконанні професійних обов'язків.
- **Оцінку В (82-89)** – якщо правильно та обґрунтовано викладено матеріал:
  - здобувач виявляє знання усієї програми навчальної дисципліни;
  - відображає чітке знання термінів, правильно формулює відповідь, робить певні узагальнення;
  - але відповідь не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
  - наявні незначні неточності у виконанні практичних завдань.
- **Оцінку С (74-81)** – якщо правильно викладено матеріал:
  - відображає знання термінів, логічно формулює відповідь, але наявні незначні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їхні характеристики;
  - наявні неточності у виконанні практичних завдань.
- **Оцінку D (64-73)** – якщо відповідь здобувача є поверхневою, недостатньо аргументованою:
  - є неповною, не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
  - є не зовсім правильною: наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їх характеристики;
  - свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
  - не містить посилань на літературу;
  - викладена з порушенням логіки подання матеріалу.
  - містить багато граматичних, грубих стилістичних помилок і виправлень;
- **Оцінку Е (60-63)** – якщо відповідь здобувача є поверхневою:
  - свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
  - викладена з порушенням логіки подання матеріалу.

- **Оцінку FX (35-59)** – якщо здобувач не відповів на поставлене питання або відповідь є неправильною:
  - не розкриває сутності питання, або ж допущено грубі змістовні помилки, які свідчать про відсутність відповідних знань у здобувача чи їх безсистемність і поверховість;
  - не знає основних положень навчальної дисципліни та принципів аналізу ситуацій; не вміє сформулювати власну думку та викласти її.
- **Оцінку F (1-34)** – якщо здобувач не відвідував заняття, не відпрацював їх, не проявляв бажання пізнавати навчальну дисципліну.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	**Оцінка ECTS**	**Оцінка за національною шкалою**	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	**для заліку**
90–100	A	Відмінно	зараховано
82–89	B	Добре	
74–81	C		
64–73	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Публікації науково-педагогічного працівника за темою навчальної дисципліни:

1. Сіверс В.Філософія науки. Навчальний посібник. НАКККіМ. Київ, 2017.
2. Сіверс В. Філософія творчості : Підручник. НАКККіМ. Київ, 2023.
3. Сіверс В. Цінність як горизонт культурологічних подій // Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство. 2014. Вип. ІІ (№ 1). С. 23-27.
4. Сіверс В. Проблема «третьої людини» у Аристотеля в аспекті імплементації принципу рекурсивності // Культура і сучасність. 2016. № 1. С. 8-15.
5. Сіверс В. Емуляція і жертва (до аналізу ціннісного аспекту створення штучного інтелекту в моделі Ніка Бострома) // Українські культурологічні студії. Київ : Київський університет, 2018. № 1 (18). С. 48-52.
6. Sivers V. The axiological aspects of the relationship between the human and artificial intelligence in the context of futurist conceptions of the xxi century's beginning. // Наукові студії із соціальної та політичної психології [Текст] : зб. ст. Вип. 45 (48) / Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. Київ : Талком, 2020. 148 с. С. 130-138.
7. Сіверс В. Невдоволення державою як супутній феномен смислової дискурсу культури пустотності. // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2019. № 2. С. 117-122.
8. Сіверс В. Онтологічні засади утворення простору творчості та його ціннісна структуризація. // Сучасний культурно-мистецький простір: креативні та інформаційно-комунікативні трансформації: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 21–22 червня 2022 р. М-во культ. та інформ. політики України; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. Київ : НАКККіМ, 2022. 195 с. С. 69-71.

Основна література:

9. Бауман З. Плинні часи. Життя в добу непевности. Київ: Критика, 2013. С. 173.
10. Баумейстер А. Буття і благо. Вінниця, 2014. 418 с.
11. Баумейстер А. Біля джерел мислення і буття. Київ : Дух і літера, 2012. 480 с.
12. Боецій С. Розрада від філософії. Київ, Основи, 2002. 146 с.
13. Гайдеґґер М. Дорогою до мови. Львів: Літопис, 2007. 232 с.
14. Гегель Г. Феноменологія духу. Київ: Основи, 2004. 548 с
15. Ґадамер Г.-Ґ. Істина і метод. Том 1: Герменевтика І: Основи філософської герменевтики. Київ: Юніверс, 2000. 464 с.
16. Декарт Р. Метафізичні твори. Харків: Фоліо, 2020. 219 с.

17. Декарт Р. Міркування про метод, щоб правильно спрямувати свій розум і відшукати істину в науках. Київ : Тандем, 2001. 101 с.
18. Еліаде М. Пошуки. Історія та смисл в релігії. Київ : Дух і Літера, 2019. 256 с.
19. Кант І. Естетика. Львів : Аверс, 2007. 360 с.
20. Кант І. Критика сили судження. Київ : Темпора, 2022. 906 с.
21. Кант І. Критика чистого розуму. Київ : Юніверс, 2000. 504 с.
22. Куннас Т. Зло. Розкриття сутності зла у літературі та мистецтві. Львів : Видавництво Анетти Антоненко; Київ : Ніка-Центр, 2015. 288 с.
23. Рікер П. Історія та істина. Київ : КМ Academia: Пульсари, 2001. 393 с.
24. Святий Августин. Сповідь. Київ : Основи, 1999. 319 с.
25. Фройд З. Невпокій в культурі. Львів : Апріорі, 2022. 120 с.
26. Юнг К. Структура і динаміка психічного. Київ : Центр навчальної літератури, 2022. 274 с.

Допоміжна література:

27. Білокобильський О.В. Від науки до міфу. Онтологічні дослідження. Донецьк: Апекс, 2004. – 202 с.
28. Бьолер Д. Відповідальність за майбутнє з глобальної перспективи. Актуальність філософії Ганса Йонаса та етики дикурсу. Передмова Г. Альтнера. Переклад з німецької, післямова перекладача, примітки А. Єрмоленка. Київ : Стилос, 2014.
29. Попович М. В. Вимір раціональності як чинник європейської інтеграції України / Попович М. В., Васильченко А. А., Омельянчик В. Й., Вяткіна Н. Б., Навроцький В. В., Поляк Г. В., Кохан Я. О., Кузнєцов В. І., Кисляковська І. В., Йолон П. Ф., за ред. М. В. Поповича. Київ : Наукова думка, 2014.
30. Гардашук Т. В. Екологічні виклики глобалізації та спроба відповідей // Людина і культура в умовах глобалізації. Київ : ПАРАПАН, 2003. С. 269–276.
31. Морен Е. Шлях. За майбутнє людства. К.: Ніка-Центр, 2014. 256 с.
32. Новіков Б.В. Філософія як теорія і методологія творчості. Вісник. НТУУ – КПІ. Філософія. Психологія. Педагогіка. Вип. 2. 2011. С. 108–113.
33. Новітня західна філософія науки. Підручник. Ірина Добронравова. Т. Білоус.,О.Комар. Київ : ПАРАПАН. 2008
34. Попович М. Бути людиною. Київ : Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2011.
35. Семенюк Е. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. Вид. 3-тє, випр. та допов. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с
36. Сніжко В., Отрошко Л. Творчість через Символ: монографія. С.: ДП видавництво «Таврія», 2010. 236 с., іл., вкл. 8 с.
37. Ферґюсон Н. Цивілізація. Як захід став успішним. Шість козирів у колоді Заходу. Київ : Наш Формат, 2017. 488 с

38. Філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової. Київ : Київський університет, 2018. 255 с
39. Філософія науки : навчальний посібник : [Електронне видання] / О. М. Кузь, В. Ф. Чешко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 172 с.
40. Філософські дискурси раціональності / В. В. Лях (відп. ред.), В. С. Пазенок, Я. В. Любивий, К. Ю. Райда, О. М. Йосипенко, О. М. Соболь, Л. А. Ситніченко, В. М. Куплін. Київ, Либідь2010

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

41. Міністерство культури та інформаційної політики України [сайт]. URL: https://mkip.gov.ua/
42. http://www/. philosofia.org. ua
43. http://www/.philsci.univ.kiev.ua (бібліотека факультету філософії Київського національного університету ім.Тараса Шевченка).
44. **http://www.philosophy.ua**
45. Філософія в Україні.
46. **http://platonanet.org.ua**
47. Філософія без кордонів. ПлатонаНет.
48. **http://filosof.historic.ru**
49. http://www/.utm.edu/research/iep/(філософська інтернет-енциклопедія англійською мовою).
50. http://www/.uct. Kiev.ua/sofi/ (Центр практичної філософії).